

RÖR E J B I L A N !

R O M A N

AF

BALZAC.

ÖFVERSÄTTNING.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS L. J. MERTZ
1859.

I.

SYSTEMEN THERESIA.

Uti en spansk stad, belägen på en ö uti Medelhafvet, finnes ett kloster för barfota Karmeliter-nunnor, stiftadt af den heliga Theresia, och der ordensreglorna äro bibehållna i den ursprungliga strängheten af den reformation, man tillskrifver denna namnkunniga qvinna. Denna omständighet är sann, så utomordentlig den än kan förefalla. Ehuru halföns och fasta landets klosterbyggnader nästan alla blifvit förstörda eller omstörtade genom franska revolutionens utbrott och Napoléons krig, befunno sig likväl denna ö, som ständigt blifvit beskyddad af engelska marinen, dess rika kloster och dess fredliga inbyggare, i skydd för de allmänna oroligheterna och plundringarne.

De stormar af alla slag, som upprörde de femton första åren af nittonde seklet, rasade således förgäfvos emot denna, från Andalusiens kuster lüga öflägsna klippa; om också kejsarens namn återljudad ända till denna trakt, är det likväl tvifvelaktigt om dess fantastiska ära, och dess meteoriska, lefnadskimrande majestät, blif-

vit uppfattade af de fromma systrar, som knä-
fölla i detta kloster.

Uti hela den katolska världens åtanka rekommenderade sig denna tillflyktsort, genom en klosterlig stränghet, som ännu aldrig afnå gonting blifvit störd. Renheten af dess regler ditförde också, från Europas allägnaste trakter, sörjande quinnor, hvilkas själ, beröfvad allt som fästade den vid människorna, eftersträfvade detta långsamma själfmord, fullbordadt uti Guds sköte.

Intet kloster var i öfrigt mera gynsamt för den fullkomliga ledighet från världsliga omsorger, som den religiösa lefnaden fordrar. Emellertid ser man på fasta landet ett stort antal af dessa hus, praktfullt byggda för detta ändamål: sömliga äro begräfne i djupet af de ensligaste dalar, andra hängande öfver de brantaste berg eller kringströdda på brädden af bråddjupen. Öfverallt har människan sökt poesien af det oändliga: lystnadens hemiska högtidlighet; öfverallt har hon velat komma närmare Gud, — honom sökte hon på höjderna, i afgrundernas djup, vid de branta stränderna, och hon fann honom öfverallt! Men på intet annat ställe än denna, till hälften europeiska, till hälften afrikanska klippa, kunde påträffas så mycken olikartad harmoni, som så mycket medverkade till att höja själen, att försona den med de smärtsammaste intryck, afkyla de lifligaste och göra af lifvets mödor en djupare hvilobädd.

Detta kloster har blifvit uppbyggt vid det yttersta af ön, på högsta spetsen af klippan, som, genom en verkan af jordklotets stora revolution,

är tvert afskuren åt hafssidan, hvarest den på alla punkter framställer de skarpa kanterna af sina skifvor, lindrigt afsötta vid vattubrynet, men öfverstigliga. Denna bergsklint är skyddad för hvarje anfall genom farliga skär, som sträcka sig vidt omkring, och mellan hvilka Medelhafvets glänsande våg lekör; man måste således vara på hafvet för att blifva varse byggnadens fyra fyrkantiga hufvuddelar, hvilkas form, höjd och ingångar hafva blifvit småaktigt noga föreskrifna af ordensreglorna; åt stadssidan undångömmar kyrkan fullkomligt klostrets fasta byggnad, hvars öfre del är betäckt med breda stenskiifvor, som skydda den för väderilarne, stormarna och solens åverkan.

Kyrkan, för hvilken man har att tacka en spansk familjs frikostighet, utgör stadens krona. Dess djerfva, smakfulla fasad gifver ett storartadt och skönt utseende åt denna lilla plats. Det är en sinnebild af alla våra jordiska herrligheter, att — vid anblicken af en stad, hvars hopträngda tak nästan alla äro amfiteatraliskt ordnade, midtför en vacker hamn, — se dem öfverträffade af en präktig portal med gotiska prydnader och ett klocktorn med spiror. Det är religionen, rådande öfver lifvet, i det den oupphörligt visar människorna ändamålet och medlen; en anblick, i öfrigt helt och hållet spansk.

Förläggom detta landskap midt uti Medelhafvet, under en brännande himmel; låtom det åtföljas af några palmer, af åtskilliga dvärgträd, hvilka skaka sina gröna, darrande löf, och af orörliga klippta

löfverk; tänkom oss hafvets skum, fradgande sig emot blindskären bredvid det safirblåa vattnet; beundrom gallerierna, de höga terrasserna å hvarje hus, dit invånarne komma för att inandas altonsvalkan bland blommorna och mellan träden i sina små trädgårdar; sedan, uti hamnen några segel, — och slutligen, under klarheten och lugnet af en inbrytande natt, lyssnom till orgornas musik, bönesången och de på öppna hafvet beundransvärda tonerna af klockorna. Buller och lugn blandade om hvarandra, men oftast dock lugn öfverallt!

Invändigt delade sig kyrkan i trenne dystra och hemlighetsfylla skepp. Vindarnes raseri hade utan tvifvel förbjudit arkitekten att uppföra på sidan dessa hvalfpelare, som nästan öfverallt pryda katedralkyrkorna och emellan hvilka kapeller äro anbrägte. Murarne, hvarmed de båda små skeppen voro omgifna, och som understödde denna byggnad, spridde der ej någon dager; dessa starka murar företedde utvändigt anblicken af sina gråaktiga massor, stödda här och der på oformliga block. Det stora skeppet och dess tvenne små sidogallerier voro då endast och allenast upplysta af runda, målade kyrkfönster, fästade med en beundransvärd konst öfver portalen, hvars gynnsamma läge hade medgifvit lyxen af bildhuggerier och särskilda prydnader, hörande till den ordning man egentligen benämner götisk.

Största delen af dessa trenne skepp var uppläten åt stadsboerna, som kommo dit att afhöra messan och bönerne. Dernäst, framför koret,

befanns ett galler, bakom hvilket nedhängde ett i talrika veck fallande, brunt förhänge, obetydligt öppet på midten, på det sätt, att endast officianten och altaret voro synliga. Gallret var på lika mellanrum afdeladt genom pelare, som understödde en inre läktare och orgelverket. Denna konstruktion, i harmoni med kyrkans prydnader, bildade utvändigt, i fräskulptur, galleriernas småkolonner, understödda af det stora skeppets pelare, så att det skulle varit omöjligt för en nyfiken, som varit nog djurf att uppstiga på dessa galleriers smala balustrad, att se någonting annat än koret och de långa åttkantiga fönsterna, som höjde sig mellan ett par lika, helt och hållet målade korzicher, omkring hufvudaltaret.

Vid samma tid, då en fransk expedition kommit till Spanien för att återställa konung Ferdinand VII:s makt och efter intagandet af Cadix, hade äfven till denna ö anländt en fransk general, att der göra den kungliga styrelsen erkänd, och han förlängde sitt vistande på ön, i ändamål att bese detta kloster, hvaruti han äfven fann medel att blifva inlåten.

Företaget var onekligt grannlaga; men en passionerad man, en man, hvars lefnad hade varit, så tillsägandes, en följd af poesier i handling, och som alltid hade skapat romaner i stället att skriva sådane, — en framför allt driftig man, borde känna sig frestad af någonting till utseendet omöjligt. Konna ett nunneklosters portar lögligen upplätas? — Knappt skulle påfven eller den metropolitanska biskoppen hafva tillåtit det. I händelse af obetänksamhet, voro icke detta att

förlora sin rang, hela sin militäriska lycka och att förfela målet? Hertigen af Angoulême var ännu i Spanien, och af alla de fel, dem en man, älskad af fältherrn, ostraffadt kunde begå, — skulle detta ensamt funnit honom obeveklig.

Vår general hade på det enträgnaste anhållit om sin beskickning, på det han skulle kunna tillfredsställa en hemlig nyfikenhet, ehuru aldrig någon nyfikenhet kunnat vara mera förtviflad; men detta sista försök var en samvetssak. Detta Karmeliterkonvent var det enda spanska kloster, som undslöppt hans efterforskningar. Under öfverfarten, som ej fordrade mer än en timmas tid, uppstod i hans själ en aning, gynnande för hans förhoppningar. Ehuru han ännu icke sett annat än klostermurarne, och ej ens skådat nunnornas dräkt, samt icke hört annat än kyrkosångerna, påtröffade han dock inom dessa murar och uti dessa sånger, svaga tecken som rättfärdigade hans hopp. Slutligen, ehuru obetydliga de misstankar äro voro, som så besynnerligt uppväckts, har aldrig någon mänsklig lidelse våldsammare blifvit upprörd, än nu generalens nyfikenhet. Men för hjertat gifvas inga obetydliga tilldragelser, — det förstörar allt, det lägger på samma vågskål ett fjortonårigt kejsaredömes fall, och fallet af en kvinnohandske, och nästan alltid väger der handsken mer än kejsardömet. Men se här saken i dess enkelhet; motiverna skola sedermera anföras.

En timme efter generalens ankomst till denna lilla ö, var den kungliga myndigheten der återställd. Några konstitutionella Spaniorer, som

nattetid tagit sin tillflykt dit, efter Cadix' eröfring, gingo ombord på ett fartyg, som generalen tillät dem att befrakta, för att afgå till London. Der fanns således intet motstånd, ingen reaktion.

Denna lilla restauration på ön, aflopp icke utan en messa, hvilken skulle öfvervaras af de båda kompanier, som blifvit kommenderade till företaget; men generalen, som icke kände strängheten af de barfota Karmeliternunnornas lefnadsätt, hade hoppats att uti kyrkan kunna erhålla några underrättelser om de i klostret innesluttade nunnorna, bland hvilka en var honom känd, hända kärare än lifvet och dyrbarare än äran. Hans förhoppningar blefvo dock i början grymt bedrägna.

Gudstjensten firades verkligen med mycken ståt. För högtidlighetens skull blefvo de förhängen öppnade, som vanligen dölde koret, och lemnade till betraktande de rikedomar, de dyrbara tallor och de med ädla stenar prydda relikskrin, hvilkas glans utplånade de talrika Exvotos *) af guld och silfver, som af denna hamnens sjömän blifvit upphängde omkring pelarne till det stora skeppet. Alla nunnorna hade tagit sin tillflykt till orgelläktarn.

Emellertid, oaktadt denna första motgång, utvecklade sig rikligen, under tacksägelsefesten, de mest hemlighetsfulla intrassen, som någon-

*) Prydnader, som man skänker till en kyrka, i anledning af något löfte under en svår sjukdom eller lifsfara. Öfv. anm.

sin kommit ett manligt hjerta att klappa. Den nunnan, som spelte orgorna, uppväckte en så liflig enthusiasm, att ingen af officerarne ångrade, att hafva besökt gudstjensten. Till och med soldaterne funno sig der tillfredsställda, och alla officerarne voro likasom berusade. Hvad generalen beträffar, förblef han, efter utscendet, lugn och kall. De känslor, han erfor vid åtskilliga af nunnan utförda stycken, voro bland de få, hvars omnämmande är ordet förbjudet, och gör det samma vanmäktigt, men hvilka, likt döden — Gud — evigheten, icke kunna upplattas annorlunda än genom den beröring, dessa hafva med människorna!

Genom en besynnerlig slump, syntes orgelmusiken höra till Rossinis skola, den kompositör, som har öfverflyttat det mesta af mensklig lidelse uti den musikaliska konsten, och hvars verk, genom sitt antal och utbredande, en dag skola ingifva en Homerisk vördnad. Bland de partiturer, för hvilka man har detta sköna smille att tacka, syntes nunnan särdeles hafva studerat Moses *), utan tvifvel därför, att den heliga musikens inre mening der finnes häst uttryckt. Måhända hade dessa båda snillen, den ene så ärofullt europeisk, den andre okänd — mött hvarandra i åskådningen af en och samma poesi. Så tänkte de båda officerarne, verkliga dilettanter, som utan tvifvel, i Spanien, saknade Favards teater. Slutligen vid »Te Deum» var det omöjligt att ej igenkänna en helt

*) Moses in Egitto.

och hållet fransysk anda uti den karakter, musiken hastigt antog. Hans aldrakristligaste majestäts seger väckte ögonskenligen den lifligaste glädje i djupet af denna nunnas hjerta. Helt säkert var hon Fransyska. Så snart fosterlandskänslan utbröt, frambrusade liksom en ström af ljus uti ett gensvar från orgorna, hvaruti nunnan införde motiver, hvilka andades hela sinnet af en parisisk smak, och hvarmed tanken på våra vackraste nationalsånger obestämdt blandades. Spanska händer skulle icke ha kunnat nedlägga, uti denna behagliga hyllning, den värma, som fullkomligt röjde den spelandes härkomst.

— »Frankrike Guds då öfverallt!» utropade en soldat.

Generalen hade gått ut under Te Deum. Det hade blifvit honom omöjligt att afhöra det samma. Musikalskarinnans spel upptäckte för honom en kvinna, älskad ända till yrsel, och hvilken hade så djupt begravit sig i religionens sköte, och så omsorgsfullt undångömt sig för världens blickar, att hon ända dittills undsluppit de enträgnaste efterforskningar, skickligt verkställde af män, hvilka disponerade både en stor makt och ett öfverlögset förstånd.

Den misstanke, som uppkommit i generalens hjerta, blef nästan rättfärdigad af den obestämda erinringen om en behaglig, melankolisk aria, kallad »Floden Taguso», en fransysk romans, hvars preludier han ofta hade hört spelas uti en parisisk boudoir, af henne som han älskade, och hvaraf denna nunna nyligen betjenat sig för att uttrycka, midt under segervinnarnes fröjd, sakna-

den hos en landsflyktig. — Förfärliga tanke! Att hoppas återuppståndelsen af en förlorad kärlek och återfinna den — ännu förlorad; i hemlighet bli den varse, efter fem år, under hvilka passionen upplifvats genom saknaden, och förstorats genom fruktlöst företagna försök att tillfredsställa den.

Hvem har icke någongång under sin lefnad bragt sitt eget hushåll, sina papper och sin boning i oordning; genomskött sitt minne med otålighet, letande efter ett dyrbart föremål, och känt det ousägliga nöjet att finna det, efter en eller par dagar, förslösade uti fåfänga efterspaningar. Efter att hafva hoppats, misströstat och att återfinna det, efter att hafva slösat med själens lifligaste ansträngningar för detta intet, som uppväckt nästan en passion? Välan, utsträck detta slags raseri öfver fem år; sätt en kvinna, ett hjerta, en kärlek, i detta intets ställe; öfverflytta passionen till känslans högsta regioner, och sedan — tänk er en häftig man, en man med hjerta och utseende af ett lejon, en af dessa män med mahn, som ålögga och ingifva dem, som betrakta dem, en vördnadsfull fasa! då kanhända skall ni förstå generalens häftiga utgående under Te Deum, i det ögonblick, då preludierna till en romans, fordom med vällust af honom hörd, genomtonade denna kyrkas hvalf.

Han nedsteg utför den bergaktiga gata som förde till detta kloster, och stannade först i det ögonblick, då orgelas allvarsamma toner ej längre trängde till hans öra.

Utur sländ att tänka på någonting annat än sin kärlek, hvars vulkaniska utbrott brände hans hjerta, gaf den franske befälhafvaren ej akt på, att Te Deum slutade, förrän de spanska munkarne hoptals nedstego. Då kände han, att hans uppförande kunde synas löjligt, och återvände för att intaga sitt rum i spetsen af samlingen, samt yttrade till alkaden och stadens guvernör, att ett plötsligt illamående nödgat honom söka fria luften.

Derefter, för att kunna qvarstanna på ön, tänkte han hastigt på att draga fördel af denna förevänning, i början så tanklöst gifven. Förebärande allvarsamheten af sitt illamående, vägrade han att vara närvarande vid den måltid, hvartill öns auktoriteter bjudit de fransyska officerarne; han lade sig till sängs och lät tillskrifva öfvergeneralen, för att underrätta honom om den snart öfvergående sjukdom, som nödgade honom att åt sin adjutant öfverlemnade befälet öfver de trupper, hvilka åtföljt honom. Denna så vanliga och så naturliga list befriade honom från alla omsorger under den tid, som var nödvändig för verkställandet af hans planer.

Såsom en hufvudsakligen katolskt och monarkiskt sinnad man, gjorde han sig underrättad om tiden för gudstjensterna och låtsade den största tillgifvenhet för religions-öfningarna; en fromhet, som i Spanien icke kunde förundra någon.

Redan dagen derpå, under sina soldaters aftåg, begaf sig generalen till klostret för att öfvervara aftonsången. Han fann nu kyrkan fri från

inbyggarna, hvilka, oaktadt deras gudaktighet, begifvit sig till hamnen att åskåda truppernas embarkering.

Fransmannen, lycklig att befinna sig ensam i kyrkan, bemödade sig att låta hvalfven genljuda af klangen utaf sina sporrar. Han framgick bullrande, hostade, och talade högt för sig sjelf, för att underrätta nunnorna och isynnerhet orgelspelerskan, att, ehuru Fransmännen aftågat, återstod dock ännu en.

Detta besynnerliga tillkännagifvande, blef det hördt, förstådt? . . . Generalen trodde det.

Uti Jungfru Marias lofsång *) tycktes orgeln gifva honom ett svar, som blef honom öfverbringadt uti luftens vibrationer. Nunnans själ flög emot honom på harmoniens vingar, och rördes uti tonernas tempo. Derpå utbröt musiken i hela dess herrlighet, — den uppvärmda kyrkan. — Denna glädjesång, helgad genom den sublima liturgien hos den romerska kristenheten, för att uttrycka själens hänryckning i närvaro af den evigt lefvande Gudens herrlighets sken, — blef nu uttrycket af ett hjerta, nästan förskräckt af sin sällhet i närvaro af en jordisk kärleksglans, som varade ännu och kom att störa henne bortom den religiösa graf, hvaruti qvionan gömmer sig för att åter uppstå såsom Christi brud.

Orgeln är helt visst det största, det djerfvaste, det präktigaste af alla instrumenter skapade af människosnillet; den är en hel orkester,

*) Magnifikat.

med hvilken en skicklig hand kan utföra allt, uttrycka allt. Är den ej i visst hänseende en piedestal, hvarpå själen hvilar sig för att störta in i rymderna, då, uti sin flygt, hon försöker att afteckna tusende skildringar, att afmåla lifvet, att genomläsa det oändliga, som åtskiljer jord och himmel? — Ju mer en skald afhör de gigantiska harmonierna, desto bättre förstår han, att emellan de knäböjande människorna och Gud — Gud dold af helgedomens bländande strålar — endast de hundrade stämmorna af denna jordiska chorus kunna uppfylla rymden, och äro den ende tolk, nog stark för att öfverbringa till himlen de dödligas böner, genom det mäktiga i deras framställningssätt, uti de olika arterna af deras svärmodighet, uti skiftningarne af deras tankfulla hänryckning, de häftiga vindkasterna af deras ånger och de tusende fantasierna hos alla slags trosbekännelser. Ja, under dessa långa hvalf, sinna melodierna, hvilka framalstras af det heligas genius, oerhörda storheter, hvarmed de pryda och befästa sig. Der åstadkommer den aftagande dagen, den djupa tystnaden, sångerna, som omvexla med orgelns dån, likasom ett täckelse, midt igenom hvilket framstrålar Guds klarhets bild.

Det föreföll likasom hade nu alla dessa heliga rikedomar blifvit kastade som ett rökelsedoft på kärlekens bräckliga altare, inför en hämnande Guds oförgängliga tron.

I det hela taget hade också nunnans glädje icke denna karakter af storhet och värdighet, som bör förenas med det högtidliga uti jungfru

Marias lofsång; — hon gaf deråt de rika, behagfulla utvecklingar, hvilkas olika rytm tillkännagaf en mensklig glädje. I hennes föredrag funnos de briljanta löpningar, hvilka tillhöra en sängerska, som söker att uttrycka kärlek, och hennes sånger hoppade likt fogeln bredvid sin make. Derefter kastade hon sig då och då in i det förflutna, för att ömsom skalkas, ömsom gråta der. Hennes växlande toner inneburo någonting otygladt, liknande den lyckliga kvinnans häftiga sinnesrörelse vid hennes älsklings återkomst. Derpå, efter yrselns bevekliga fuga och de underbara verkingarne af detta helt och hållet fantastiska igenkännande, tog den ande, som så talade, en återväg till sig själf. Den spelande, öfvergående från dur till moll, förstod att gifva sin åhörare del af sin närvarande belägenhet. Plötsligt underrättade hon honom om sin långvariga svårmodighet, och skildrade för honom sin långsamma moraliska sjukdom. För hvarje dag hade hon utplånat något begrepp, hvarje natt inskränkt någon tanke, — gradvis förvandlat sitt hjerta till aska. Då blefvo dallringarne vekare, och grad för grad antog hennes musik färgen af en djup sorgsenhet, — echo utgöt sorgerna flockvis!... Slutligen och i en hast frambringade de högre tonerna en konsert af änglaröster, liksom för att gifva den förbrade men ej förgätne älskaren tillkänna, att tvenne själar återförening kunde ske endast uti himmelen: rörande förhoppning! Då inföll amen; och nu — icke mer hvarken glädje eller tårar, eller bedröfvelse eller saknad: Amen blef en återgång till Gud! — Detta si-

sta ackord var allvarligt, högtidligt, förfärande; den spelande förklarade deruti nunnans alla sorger och efter det sista dofva mullrandet af basen, hvilket kom åhörarens här att resa sig, tycktes hon åter hafva nedsänkt sig i den graf, hvarutur hon för ett ögonblick utgått. Då luftens vågrika vibrationer småningom upphört, skulle man kunnat sagt, att den ända dittills så lysande kyrkan återfallit i ett djupt mörker.

Generalen hade med ilande fart blifvit hänförd af denna kraftfulla andes lopp, och hade åtföljt den i de regioner den nyss genomvandrat. Han uppfattade, uti hela deras vidd, de bilder hvaraf denna brinnande symfoni öfverflödade, och för honom gingo dess ackorder ganska långt; för honom, likasom för nunnan, var detta poem det tillkommande, det närvarande och det förflutna.

Är icke musiken, till och med den teoretiska, för öma och poetiska själar, för lidande och sårade hjertan, en text, som de uttyda i öfverensstämmelse med sina minnen? Om det fordras en skalds hjerta för att bilda en musikus, fordras det ej ock poesi och kärlek för att afhöra och förstå stora musikaliska verk? Religionen, kärleken och musiken, äro icke de ett tredubbelt uttryck af en och samma sak, ett behof af utvidgning, för hvilket hvarje ädel själ är danad? Dessa trenne poesier komma alla ifrån Gud, som utvecklar alla jordiska känslor. Också blir denna heliggjorda, menskligea treenighet delaktig i Guds oändliga storhet, hvilken sednare vi aldrig kunna tänka oss utan att omgifva den

med strålar af kärlek, musikens gyllne Sistrum, klarhet och harmoni. Är icke detta grundämnet och upplösningen af våra verk?

Fransmannen gissade, att nunnan, uti denna ödemark, på denna af hafvet omgifna klippa, hade bemäktigat sig musiken, för att deruti nedkasta öfvermåttet af den lidelse, som förtärde henne. Var det ett offer åt Gud hon gjorde af sin kärlek — var det kärlekens seger öfver Gud? Frågor, svåra att afgöra. Men det säkra var, att generalen ej kunde betvifla, att han, uti detta för världen döda hjerta, återfunnit en passion, lika brinnande som hans egen.

Då aftonsången var slut, återvände han till alkaden, hos hvilken han bodde. I början lemnad till mål för de tusende njutningar, dem en länge fördröjd och med svårighet sökt tillfredsställelse alstrar, tänkte han ej på någonting annat. — Han var ju alltid älskad. Ensligheten hade förökat kärleken i detta hjerta, lika mycket som kärleken ökats i hans eget genom de gränser, hvilka denna qvinnas ömsom öfverstigit, ömsom åter uppdragit emellan dem båda. Denna själes utgjutelse hade sin naturliga beståndstid; sedan kom begäret att återse denna varelse, att strida om henne med Gud, att borttröfva henne från honom; — ett djerft förslag, som behagade denne dristige man.

Efter måltiden lade han sig för att undvika frågor, för att få vara ensam, för att ostörd kunna tänka, och förblef försänkt i det djupaste begrundande ända tills om morgonen dagen der-efter. Han uppstod endast för att gå i messan.

Han ankom till kyrkan och satte sig nära gallret; hans panna vidrörde gardinen, — han skulle ha velat sönderslita den, men — han var icke ensam. Hans värd hade af artighet åtföljt honom, och den minsta oförsigtighet kunde blottställa hans kärleks framtid och förstöra dess nyväckta hopp.

Orgorna hördes, men — de voro ej mer rörda af samma händer; hon, som spelat tvenne dagar förut, satt ej mera vid klaviaturen: allt var bleknadt och kallt för generalen. Måne hans älskade gifvit vika för samma rörelser, under hvilka ett kräftfullt manligt hjerta nästan förgicks? Hade hon så innerligt delat, så förstätt en trogen och längtansfull kärlek, att hon, döende deraf, låg på sin hvilobädd i cellen?

I den stund, då tusende föreställningar af detta slag uppstodo i Fransmannens själ, hörde han nära intill sig ljudet af den tillbeddas röst, hvars rena klang han igenkände. Denna röst, lätt skakad af en darrning, som gaf den alla de behag, dem en blyg rädsla lånar åt unga flickor — urskiljdes från massan af sången, som en prima-donnas i en harmonisk final. Hon frambringade på själen samma verkan, som en silfver- eller guldtråd uti ett mörkt tyg åstadkommer på öynorganen.

Det var då hon! — Alltid parisiska, hade hon ej bortlagt sitt koketteri, till och med efter att ha lemnat de världsliga prydnaderna, för karmelitens dok och grofva klädnad. Sedan hon om aftonen förut bekräftat sin kärlek, midtunder lof-

sångerna till den Högste, tycktes hon nu säga till sin älskare: »Ja, det är jag, — jag är här, jag älskar dig alltid, men jag är i skydd för kärleken. Du skall höra mig, min själ skall omgifva dig, och likväl skall jag qvarstanna i detta korets dunkla svepning, från hvilken ingen makt förmår att skilja mig. Du skall ej mera se mig! — —

»Det är då hon,» sade generalen för sig sjelf, höjande sin panna från händerna hvarpå han stödt den, ty han hade i början icke kunnat uthärda den förkrossande rörelse, hvilken lik en hvirfvel uppsteg uti hans hjerta, då denna välbekanta röst darrade under hvalfven, ackompanjerad af vågornas sorl. Stormen var utom och lugnet innanför helgedomen.

Denna så rika stämna fortfor att utveckla alla sina behag; hon liknade en balsam på den älskades glödande hjerta, hon blommade i luften, hvilken man önskar att bättre få inandas, för att der återtaga utgjutelserna af en själ, med kärlek utandad i bönens ord.

Alkaden vände sig till sin gäst, och fann honom smältande i tårar vid välsignelsen, som sjöngs utaf nunnan. Han förde honom med sig hem. Förvånad att träffa så mycken andakt hos en fransk militär, hade alkaden bjudit klostrets biktfader till soupéen, och underrättade derom generalen, för hvilken aldrig någon nyhet kunnat vara mera glädjande. Under soupéen var biktfadren ett föremål för Fransmannens

uppmärksamhet, hvares deltagande vördnad än ytterligare befestade deras höga tanke om hans fromhet. Med mycket allvar efterfrågade han nunnornas antal, detaljer rörande klostrets reveoyer och rikedomar, såsom en man, den der tycktes vilja på ett belevadt sätt underhålla den gode gamle presten med de ämnen, hvilka mest sysselsatte honom. Derefter gjorde han sig underrättad om det lefnadssätt dessa fromma systrar förde, — om deingo gå ut? om man kunde få se dem? o. s. v.

— Herre, — sade den vördnadsvärde andlige mannen, — reglorna äro stränga. Det fordras den helige fadrens tillåtelse för en kvinna att inkomma uti Sankt Brunos hus, — samma stränghet råder här; och det är omöjligt för en man att inträda uti barfota karmeliternunnornas kloster, med mindre han är prest, och genom erkebiskopen invigd till husets tjenst. Ingen nunna går ut. Emellertid plögade dock det stora Helgonet (Modren Theresia) ofta lemna sin cell. Endast visitatorn eller klostrets föreständerskor kunna tillåta en nunna att, med befullmäktigande af erkebiskopen, se främlingar, i synnerhet vid sjukdomsfall. Bland andra främlingar hos oss, är äfven en Fransyska, system Theresia, densamma, som anför kapellet musik.

— Ah! — svarade generalen, i det han låtsade vara förundrad, — hon bör utan tvifvel vara glad öfver Bourbonska husets seger.

— Jag har omtalat för dem anledningen till messan, de äro alltid litet nyfikna.

— Men systemen Theresia kan möjligtvis hafva något af intresse i Frankrike; hon skulle kanske vilja veta något, fråga efter nyheter derifrån.

— Det tror jag ej; hon skulle då vändt sig till mig för att få veta dem.

— I egenskap af landsman, sade generalen, skulle jag väl vara nyfiken att få se henne..... om det är möjligt, — om abbedissan tillåter, om.....

— Vid gallret, till och med i närvaro af den ärevördiga modren, skulle ett samtal vara omöjligt för hvilken annan som helst; men till förmån för en af katholska tronens och den heliga religionens befriare, kunna, oaktadt modrens stränghet, klosterreglorna mildras för ett ögonblick, — sade biktfadern klippande med ögonen, — jag skall tala för saken.

— Af hvad ålder är systemen Theresia? frågade älskarn, som icke vågade göra presten någon fråga angående nunnans skönhet.

— Hon har icke mer någon ålder, svarade den fromme gubben, med en enkelhet, som kom generalen att rysa.

Dagen derpå, före siestan, kom biktfadern att förkunna Fransmännen, det systemen Theresia, jemte modren, samtyckte att emottaga honom vid gallret i språkrummet, före aftonsångstimman.

Efter siestan, under hvilken generalen fördref tiden med en promenad i hamnen — sökte presten honom åter, och införde honom i klostret. Han ledsagade honom till ett galleri,

leri, som inneslöt kyrkogården, på hvilken sistnämde funnos några springbrunnar, flere grönskande träd och en mängd arkader, hvilka underhöllo en svalka, öfverensstämmande med stället djupa lugn. Ankomne till slutet af detta långa galleri, lät presten sin följeslagare gå in uti en sal, delad i två afdelningar medelst ett galler, som var betäckt af ett brunt förhänge.

I den på visst sätt publika delen deraf, hvarest biktfadern lemnade generalen, sträckte sig, längs muren, en bänk af trä. Några stolar, likaledes af trä, befunnos nära gallret. Taket var sammansatt af utstående bjelkar af ceder, och utan några ornament. Dagen inträngde i denna sal endast genom tvenne fönster belägna uti den del af rummet, som tillhörde nunnorna, — så att detta svaga sken, lindrigt reflekteradt mot det brunaktiga träet, knappt förslog att upplysa en stor svart Kristus-bild, den heliga Theresias porträtt och en taffla föreställande den heliga Jungfrun, hvilka prydde språkrummets dystra väggar.

Generalens känslor antogo härvid, oaktadt all sin våldsambhet, en anstrykning af svärmod. Han blef lugn uti denna högtidliga tystnad; någonting storartadt, graflikt betog honom under detta kyliga tak. Var det icke grafvens eviga tystnad, dess djupa frid, dess oändlighet? Klosterlugnet, dess bestämda tanke, denna tanke som insmyger sig i luften, i halddunklet, uti allt, — och som, ehuru ingenstädes tecknad, likväl

förstoras af inbillningskraften, — detta betydelsefulla ord: Herrans frid, intränger der med liflig styrka, äfven i den minst gudfruktiga själ.

Munkklostren utgöra en svärfattlig tanke; mannen synes der svag, — han, som är född att vara verksam, att tillbringa en arbetsam lefnad, från hvilken han drager sig undan i sin cell; men — uti ett kvinnokloster, huru mycken manlig styrka och rörande svaghet! En man kan vara hänförd af tusende tankar, i djupet af ett kloster, han störtar sig deruti som i en afgrund; men kvinnan kommer dit, endast hänförd af en enda känsla, — hon förändrar ej der sin natur, hon förmäler sig — med Gud! — J kunnen säga till en munk: hvarföre har du icke kämpat? men en kvinnas instängande, är ej det alltid en sublim kamp?

Slutligen fann generalen detta tysta språkrum och detta af hafvet omslutna kloster, endast uppfyllt af henne. Kärleken höjer sig sällan ända till det högtidliga, men den kärlek, som ännu i Guds sköte förblir trofast, innebär ej den någonting högtidligt, och mer än hvad en man ägde skäl att hoppas af nittonde seklets gällande sedvanor? Det oändligt storartade i denna belägenhet var tjenligt att inverka på en själ, sådan som generalens. Han var tillräckligt upphöjd för att glömma politiken, äreställen, Spanien, Pariserverlden, och uppstiga ända till höjden af denna mäktiga känsloupplösning. Dessutom, hvar finna något mera verkligt tragiskt? Hvad känslor uti dessa båda ensamma älskandes

belägenhet, — återförenade på ett granitgrund midtuti hafvet, men skiljde af en tanke, af en öfverstiglig gräns. Se mannen, sägande för sig själf: skall jag i detta hjerta segra öfver Gud? !

Ett lindrigt buller kom denne man att spritta till. Det bruna täckelset drogs åt sidan; och han såg i öppningen en kvinna, hvars ansigte var doldt af den långa, på hufvudet veckade slöjan. Hon var betäckt af den klädnad, hvars färg blifvit till ett ordspråk. Generalen kunde ej se nunnans blottade fötter, hvilka annars skulle utvisat en förfärlig asmagring. Emellertid, oaktadt de talrika vecken af den grofva klädning, som betäckte henne, gissade han, att tårarne, bönen, lidelsen och den ensliga lefnaden redan hade förtärt henne.

Den stela handen af en kvinna, tvifvelsutan föreständerskans, höll ännu gardinen, och då generalen mönstrade detta nödvändiga vittne vid samtale, mötte han den djupa och svarta blicken af en gammal, nära hundraårig nunna, — en blick, som ännu klar och ungdomlig, motsade de talrika skrynkor, hvaraf hennes ansigte var färdt.

— Fru hertiginna, — sade han med djupt rörd stämma, till nunnan som nedböjde hufvudet, — fru hertiginna, förstår er följeslagerska fransyska?

— Det fins ingen hertiginna här, — svarede nunnan, — ni står inför systren Theresia; den kvinna ni benämner min följeslagerska, är

min moder inför Herran, och min föreständerska här på jorden.

Dessa ord, så ödmjukt uttalade af en röst hvilken fordom öfverensstämde med den lyx och elegans, hvaruti detta fruntimmer hade lefvat, — modernas drottning i Paris, — uttalade af en mun, hvars språk fordom hade varit så flyktigt, så gäckande, träffade generalen likt ett åkslag.

— Min fromma moder talar endast latin och spanska, tillade hon.

— Jag kan ingendera; — min dyra Antoinette, ursäkta mig hos henne.

Då hon hörde sitt namn så mildt uttaladt af en man, fordom mot henne så hård, erfor nunnan en lillig inre rörelse, som förrådde sig i den lätta darrningen af hennes slöja, på hvilken ljuset ymnigt nedföll.

— Min bror, — sade hon, i det hon förde armen under doket, måhända för att borttorka en tår, — jag kallas syster Theresia.....

Derpå vände hon sig till modren, och sade henne på spanska, som generalen fullkomligt förstod, emedan han kände nog af språket för att förstå, kanske ock nog för att tala det:

— Min älskade mor, — denne herre framhär sin vördnad och ber er ursäkta, att han ej själf kan nedlägga den inför er, emedan han ej känner någondera af de språk, ni talar.....

Den gamla höjde hufvudet långsamt; hennes ansigte erhöll ett uttryck af engalisk mildhet, tillika förhöjd af tanken på hennes makt och värdighet.

— Du känner denne herre, — frågade abbedissan, kastande på henne en genomträngande blick.

— Ja, min mor.

— Gå då tillbaka i din cell, min dotter, sade abbedissan med myndig ton.

Generalen drog sig hästigt bakom förhänget, på det ej hans ansigte skulle förråda de fruktansvärda rörelser, som skakade honom; och i skuggan tyckte han sig ännu se abbedissans genomborrande ögon. Denna kvinna, beherrscharinna af den vanskliga, snart öfvergående lyckalighet, hvars erhållande kostat honom så många bekymmer, väckte hans fruktan, och han darrade, — han, som en tredubbel rad af kanoner aldrig hade förfärat.

Hertiginnan gick till dörren, men vände sig om: — min mor, — sade hon med en förfärligt lugn ton, denne Frausman är en af mina bröder.

— Blif då kvar, min dotter, svarade den gamla, efter något uppehåll.

Denna beundransvärda jesuitism tillkännagaf så mycken kärlek och så mycken saknad, att en man, mindre starkt organiserad än generalen skulle fallit i vanmakt, genom den lilliga glädjen midtunder en för honom ny och omöjlig fara. Af hvad värde voro ej dessa ord, blickar och åtbörder, uti en scen, där kärleken borde smyga sig under falkögon och tigerklor?

Theresia vände tillbaka.

— Ni ser, min bror, hvad jag vågar för att ett ögonblick tala vid er om er frälsning, och

de böner för er, som min själ dagligen uppsänder till himlen. — Jag begår en dödssynd: jag har ljugit. Huru många dagar af penitens för att utplåna denna lögn, men det blir ett lidande för er skull! Ni vet ej, min bror, hvilken sällhet det är att älska i himlen, att kunna tillstå sina känslor då religionen öfverflyttat dem till högre rymder, och då det är oss tillåtet att endast betrakta själen. Om den heliga, hvilken vi hafva att tacka för denna fristad, om hennes lärosatser och hennes ande ej hade upphöjt mig långt öfver det jordiska eländet och hänfört mig — väl långt ifrån den sfer der hon vistas — men helt visst öfver världen, — skulle jag icke återsett er. Men jag kan se er, höra er, och förblifva sansad.

— Välan, Antoinette, utropade generalen afbrytande dessa ord, — låt mig se er, er som jag nu älskar ända till berusning, i högsta grad, så, som ni ville bli älskad af mig.

— Kalla mig ej Antoinette, jag bönfaller derom. Det förflutnas minnen förorsaka mig smärta. Skåda här endast systemen Theresia, en varelse anförtrodd åt den gudomliga barmhertigheten, och — tillade hon efter en paus — sansa er min bror, — vår moder skulle obevekligt skilja oss, om er uppsyn förrådde världsliga lidelser, eller era ögon fällde tårar.

Generalen nedböjde hufvudet liksom för att hemta sig. Då han åter lyfte ögonen mot gallret, blef han varse, mellan tvenne af stängerna, nunnans tärda, bleka men ännu lifliga ansigte. Hennes by, på hvilken fordom all ungdomens

förtrollning blomstrade, der den lyckliga kontrasten af en matt blekhet stred med den bengaliska rosens färger, hade antagit den glödande koloriten af ett porcellains-kärl, hvarunder man inneslutit ett svagt ljus. Det vackra håret, hvaröfver denna kvinna varit så stolt, var nu afrakadt. Ett dok omgaf hennes panna och insvepte hennes anlete. Hennes ögon, omgifna af en blå rand, härflytande från strängheten i hennes lefnadssätt, kastade då och då feberaktiga strålar, och deras vanliga lugn var endast en slöja. Med ett ord: af denna kvinna återstod endast själen.

— Ah! ni skall lemna denna graf, ni som blifvit mitt lif! Ni tillhör mig, och var icke fri att öfverlemna er ens åt Gud. Har ni inte lofvat att offra allt för den minsta af mina befallningar? Nu skall ni måhända finna mig värdig ett sådant löfte, då ni får veta hvad jag gjort för er. Min högt älskade! öfver hela världen har jag efterspanat er; sedan fem år är ni min tanke i hvarje ögonblick, och mitt lifs sysselsättning! Mina vänner — ganska mäktiga vänner som ni vet — hafva af alla sina krafter hjälpt mig genomleta alla kloster i Frankrike, Italien, Spanien, Sicilien och Amerika. Min kärlek uppflammade lifligare vid hvarje fåfäng efterspaning; ofta har jag rest tusen mil för en svag förhoppning; jag har bortslösat mitt lif och mitt hjertas starkaste slag, omkring de svarta murarna af flere kloster. Jag vill ej tala om en trohet utan gräns, — hvad betyder väl den? ett intet emot min kärleks oändliga offer. Om ni fordom var sann

i edra samvetsqual, bör ni i dag ej tveka att följa mig.

— Ni glömmet, att jag ej är fri.

— Hertigen är död, svarade han lifligt.

Syster Theresia rodnade.

— Må himlen värda honom uppläten, sade hon med en stark rörelse, — han var ädelmodig emot mig. Men, jag talade ej nu om dessa band; ett af mina fel har varit att för er skull, utan betänkande, vilja sönderslita dem alla.

— Ni talar om edra önsknningar, ropade generalen i det han sammandrog ögonbrynen. Jag trodde ej, att någonting låg er mer om hjertat än er kärlek. Men, tvilla ej derpå, Antoinette, — jag skall af den helige fadren erhålla ett bref, som upplöser edra eder. — Jag skall sannerligen gå till Rom; jag skall anropa alla jordens makter, och om Gud kunde nedstiga, skulle jag.....

— Häda icke!

— Ni är då bekymrad öfver Gud? Ab, jag skulle tycka mera om att veta det ni för min skull ville öfverstiga dessa murar; att ni just denna afton ville kasta er i en båt, vid foten af klipporna. Vi skola skynda att bli lyckliga, — jag vet ej hvar — vid världens ända! och, hos mig, under kärlekens vingar, skall ni återkomma till lifvet, till helsan.

— Tala icke så, återtog Theresia. Ni vet icke hvad ni blifvit för mig; jag älskar er mycket mer än hvad jag fordom älskade. Alla dagar her jag Gud för er, och skådar er ej mer med lekamliga blickar. — Om ni kände, Armand, säll-

heten att kunna utan blygsel öfverlemna sig åt en ren, af Gud beskyddad vänskap! Ni är okunnig om huru lycklig jag är att öfver er få nedkalla himlens välsignelser. Jag beder aldrig för mig; Gud skall handla med mig efter sin vilja! Men ni, — för priset af min evighet skulle jag vilja ega någon vissbet, att ni är lycklig i denna värld, och att ni skall blifva det i en annan evinnerligen! Mitt tillkommande lif är allt hvad olyckan lemnat mig öfrigt att offra er. Nu är jag föråldrad under tårar; jag är icke mer hvarken uog eller skön; dessutom skulle ni förakta en nanna, blifven maka, och hvilken sjelfva moderskärleken icke skulle förtnå frikalla..... Hvad kan ni säga mig, som skulle kunna uppväga de otaliga reflexioner, hvilka sedan fem år hopat sig i mitt hjerta, och som hafva förvandlat, urgräft, förtorkat det? Jag hade bort öfverlemna det mindre sörjande åt Gud!

— Hvad jag kan säga? min dyra Antoinette! Jag skulle säga, att jag älskar dig; att tillgifvenhet, kärlek, sann kärlek, sällheten att lefva i ett hjerta som helt och utan förbehåll tillhör oss, — är så sällsynt och så svår att påträffa, — att jag har tviflat på dig, att jag har underkastat dig hårda prof; men nu älskar jag dig med alla krafter i min själ; om du följer mig på återtåget, skall jag ej mer höra någon annan röst än din, skall jag ej se något annat anlete än ditt.....

— Var tyst, Armand! Ni förkortar det enda ögonblick, då det är oss tillåtet att se hvarandra i denna värld.....

— Antoinette, vill du följa mig?

— Jag lemnar er ju icke. Jag lefver ju i ert hjerta, ehuru annorlunda än genom intresset af en verldslig fröjd, af fåfänga och egoistisk njutning; jag lefver här för er, bleknad och förtärd, uti Guds sköte! Om Han är rättvis, skall ni blifva lycklig.....

— Allt detta är toma ord! Och om jag nu vill äga dig bleknad och förtärd? Om jag ej kan vara lycklig annat än genom ägandet af dig? Du skall då ännu alltid känna pligter i din älskares närvaro? Han är då aldrig i ditt hjerta öfver allt annat? Fordom föredrog du sällskapslivet framför honom, du — jag förstår dig ej; nu är det Gud och min frälsning. Uti systemen Theresia igenkänner jag alltid hertiginnan, okunnig om kärlekens fröjder och alltid känslolös under skenet af känslofullhet. Du älskar mig ej! Du har aldrig älskat.....

— Ha! min bror....

— Du vill icke lemna denna grift; du älskar min själ, säger du? Nåväl — du skall för alltid förlora denna själ, jag skall döda mig.....

— Min mor, ropade systemen Theresia på spanska, — jag har ljugit för er — denne man är min älskare!

Förhåget nedföll genast. Generalen, stående häpen, hörde med möda de våldsamt tillslutna inre dörrarna.

— Ack! hon älskar mig ännu! ropade han, fattande allt det sublimes i nunnans utrop. —

Fort till de Tretton *). Man måste bortföra henne härifrån.

Generalen lemnade ön, — återkom till hufvudquartieret, och, föregifvande sin helsas vårdande, begärde han afsked för att skyndsamt återvända till Frankrike.

Här den händelse, som vållat den belägenhet, hvori de båda personerna uti detta uppträde befunno sig.

II.

HURU MAN ÄLSKAR UTI SAINT GERMAIN.

Hvad man i Frankrike benämner förstaden Saint Germain, är hvarken ett kvarter eller en sekt, eller ett institut eller någonting, som rätt tydligt kan beskrivas. — Place Royale, förstaden Saint Honoré, och Chaussée d'Antin äga väl äfven hoteller, der man andas samma luft som i Saint Germain. Således är hela förstaden, så till sägande, icke uti förstaden. Personer födda långt

*) Ett förbund i Frankrike, hvaraf Montriveau var en medlem. Se vidare: Les Treize par Balzac, öfversatt äfven på svenska, under namn af De Tretton.

